

A JELENLEGI VILLANYPIAC ALKALMATLANSÁGA

Az Energiapolitika 2000 Társulat állásfoglalása a teljes piacnyitásról

A versenypiaci átalakulás az európai villamos-energia ellátásban nem hozta meg az árak ígért mérséklődését. Az uniós tagállamok többségében – bár erős ingadozással – az áramárak az utóbbi években jelentős mértékben növekedtek és 2008-tól további drasztikus emelkedések várhatók. Ebben a gazdasági körülmények változása és a primer energiahordozók árának növekedésén túlmenően, alapvető szerepe van a privatizáció és liberalizáció miatt törvényszerűen bekövetkezett termelői kapacitáshiánynak is.

Az események hatására változni látszik az Európai Unió hivatalos véleménye is. „*Nem vagyok ellene annak, hogy az egyéni fogyasztók esetében a villany- és földgázárakat az állam szabályozza*” jelentette ki az Európai Bizottság energiaügyekért felelős biztosa. „*Rendjén valónak tartom, hogy meg akarják védeni a fogyasztókat akkor, amikor az energiaárak általánosan emelkednek*”.

A magyar kormányzat – figyelmen kívül hagyva ezeket a folyamatokat – pusztán a fundamentálisan neoliberais doktrínákra támaszkodva vezette be a versenypiacot a hazai villamos-energia ellátásban. 2007 nyarán a szükséges elemzések, hatásvizsgálatok hiányában, az energiastratégia formális elfogadása nélkül hagyta jóvá a parlament az új villanytvörvényt (VET). Az év végén pedig, nagy kormányzati kapkodás keretében kerültek elfogadásra a kapcsolódó végrehajtási utasítások.

Közben máris bebizonyosodott, hogy a versenypiaci nyitás Magyarországon is egyértelműen felfelé viszi az árakat. Az új VET alapján megtartott októberi villanyárverés egyértelműen igazolta az előrejelzéseket: a liberalizált piacon szükségszerűen lényegesen magasabb árak alakulnak ki, mint amik a szabályozott piacon biztosíthatók. Ezen az – Európában eddig legnagyobb – árverésen a még magasabb árak kialakulását csak az előre meghirdetett árverési szabályzat korlátai akadályozták meg!

Most eljött az igazság pillanata, amikor a lakosságnak, az egész társadalomnak szembe kell néznie az energiapiaci privatizáció és liberalizáció valós következményeivel. Annyi máris bebizonyosodott, hogy a piacnyitás felfelé viszi az árakat, még hozzá az egyéb körülményektől függetlenül. A jelenlegi villanypiaci szereplők jövedelemviszonyait – az erőművek és szolgáltatók luxusprofitjait – elfedi, mintegy szentesíti ez a rendszer, hiszen az árak erről a szintről indultak felfelé. Ez egy tisztán kereskedelmi jellegű, megalapozatlan árfelhajtás, melynek valós következményeit azonban a fogyasztók viselik, az árfelhajtás nyertesei pedig a kereskedő cégek lesznek. Az árviszonyok mostantól teljesen áttekinthetetlené válnak, a jövőben már nem kell magyarázatokkal szolgálni, elég a bűvszó: a „tőzsdei ár” az irányadó.

A kormányzati propaganda fokozatosan váltott: mára már nem beszélnek a liberalizáció árcsökkentő hatásáról, mostanra evidenciaként kezelik az áremelkedést, melynek csupán a mértéke kérdéses! A megzavarodott kormányzat – meglehetősen a várható belpolitikai következményektől – piacidegen beavatkozásokra kényszerült. Bár a kormány a VET alapján lemondott árhatósági szerepkörének legfontosabb elemeiről, tulajdonosi jogánál fogva, a korábban a GKM által piacellenes magatartással vádolt MVM csoportot „piacidegen” magatartásra szorította. Erről árulkodott a GKM szakállamtitkárának nyilatkozata, melynek során – mintha változatlanul hatósági jogkört gyakorolna – bejelentette, hogy a lakossági és kisfogyasztói kör villamos-energia ellátási átlagára 2008. január 1.-től 9, 8 (!), a közintézményeké 15-20, míg a vállalkozásoké 15-30 százalékkal drágul. Ugyanakkor a kapcsolódó magyarázkodás utalt arra, hogy ez a fogyasztóknak csak időleges védelme az „átmeneti” 2008-as évben.

Ebben a helyzetben az Energiapolitika 2000 Társulat az alábbi feladatok fontosságára hívja fel a figyelmet:

- Sürgősen pótolni kell a hiányzó, a versenypiaci nyitás következményeit elemző energetikai, gazdasági, foglalkoztatáspolitikai, szociológiai vizsgálatokat.
- A vizsgálatok, és az előítéletektől mentes piac-elemzések alapján ki kell dolgozni a szükséges társadalmi és energetikai stratégiát, melyet társadalmi vitának és konszenzusnak kell hitelesíteni.
- Szociális tarifa kidolgozásával a lehető legsürgősebben gondoskodni kell a sérülékeny fogyasztóknak (szegénységi küszöb alatt élő inaktívok, nagycsaládosok stb.) az EU joganyag által is kötelezően előírt védelméről, elsősorban a nélkülözhetetlen áramfogyasztás megfizethető árszintjéről.

Budapest, 2008. január 10.

Energiapolitika 2000 Társulat Elnöksége